

ПОМЕЃУ ЗАКОНОТ ЗА ПРЕКРШОЦИТЕ И РЕСТОРАТИВНАТА ПРАВДА

УДК 35.076.7: (343.13:347.965.42(497.7))
1.03 Кратка научна статија

Апстракт

Прекршочното право во Република Македонија има посебен и интересан пат на еволуција и развивање. Од дополнителен дел на казненото право, прекршочното право полека но сигурно се одвои и стана посебна правна гранка која сега го дели своето место меѓу управното и казненото право.

Овој труд има за цел:

- *Да образложи зашто е важно елементи на ресторативната правда да се вклучат во постапувањето по прекршоци или пак постојните елементи да се уважуваат;*
- *Да анализира како прекршочната постапка и санкциите предвидени во ЗП влијаат врз децата сторители на прекршоци;*
- *Да посочи одредени проблеми во врска со начинот на имплементација на Законот за прекршоци.*

Трудот ќе посочи на одредени важни заклучоци во однос на оваа тема како и ќе се обиде да даде одредени препораки за надминување на евентуалните проблеми кој се јавуваат во однос на имплементацијата на прекршочното право.

Клучни зборови: прекрочно право, алтернативни мерки, алтернативно решавање на спорови, деца извршители на прекршоци.

¹ Др. Беса Арифи работи како Доцент на казнено-правните науки во Правниот факултет при Универзитетот на Југоисточна Европа во Тетово.

Вовед

Уредувањето на прекршоците во историски контекст е поставен во мошне интересен начин. Тука особено треба да се зема предвид францускиот модел на трипартитна поделба на казнените дела познат уште од Наполеоновиот Кривичен законик (*Code Pénal*) од 1810 година кој разликува злосторства (*crimes*), престапи (*délits*) и прекршоци (*contraventions*). Како што се објаснува во правната литература, оваа поделба се прави “според тежината и различниот карактер на казните за овие дела (првите имаат ретрибутивен, вторите поправен, а третите прекршочен карактер²).

Во однос на карактеристиките на прекршочното право, прашање на кое треба да се даде одговор е: што е цел на прекршочното право? Според Камбовски, гореспоменатата трипартитна поделба на казнените дела има за цел “различно третирање на споменативе категории од аспект на обидот, соучесништвото, застареноста и судската надлежност за нивното пресудување³”. Првите две категории се во судска, додека третата во комбинирана административна и судска надлежност, за која надлежност и степени на судење ќе се зборува во наредните поднаслови на овој текст. Во овој дел, би било добро да се посвети внимание на основните цели на прекршочното право и прекршочните санкции во однос на целите на казненото право и системот на казнени санкции.

Имено, членот 32 на Кривичниот законик на РМ (КЗРМ) јасно одредува дека цел на казнувањето, покрај остварувањето на правдата е и специјалната правенција и ресоцијализацијата како и генералната превенција⁴. Во КЗРМ се уредени и целите на алтернативните санкции како и на мерките на безбедност. Во однос на Законот за прекршоците, не постои член каде се уредуваат целите на прекршочните санкции. Во оваа насока, би требало да се повикаме во целите на санкциите одредени во КЗРМ, сепак, повеќе од потребно е целите на прекршочните санкции изречно да бидат уредени со Законот за прекршоци за да се знае точно што сака законодавецот да постигне со овој закон и со одредените казни и други санкции за прекршочното однесување. Имајќи предвид дека постои голема дискрепанција која понекогаш е и апсурдна во однос на уредувањето на казните за прекршоци во споредба со казните за

² Камбовски (2004), ст. 371.

³ Ибид.

⁴ КЗРМ, Чл. 32.

кривични дела, јасното определување на целите на прекршочното казнување е повеќе од иманентна потреба.

1. За поимот “прекршок” и за прекршочните санкции

Во членот 5 на Законот за прекршоците, прекршокот е дефиниран како противправно дело кое со закон е определено како прекршок, чии обележја се определени со закон и за кое е пропишана прекршочна санкција⁵. Според *Камбовски*, поимот на прекршокот ги содржи следниве елементи: дејствие, предвиденост во законот, противправност, вина и казнивост⁶, со што дефиницијата за прекршокот е речиси идентична со дефиницијата за казненото дело. Тоа укажува дека начелото на законитост е запазено и при уредувањето на прекршочното право, што покажува за долгиот пат што ова право го поминало додека стигнало во оваа фаза на уредување.

Во однос на прекршочната одговорност, интересна е одредбата на Законот за прекршоците во која се истакнува дека одговорноста за прекршоци опфаќа по правило небрежност освен во случаите кога со закон е одредено дека за да се казни прекршокот потребно е истиот да биде извршен со умисла⁷. Истотака, во членот 9 на истиот закон се одредува дека родителот или старателот е одговорен за прекршок на дете и ќе биде санкциониран ако до извршувањето на прекршокот дошло со пропуштање на должниот надзор. Во овој однос видни се неколку од суштинските разлики помеѓу казненото дело и прекршокот имајќи ја предвид одговорноста за истите како и можноста да се одговара прекршочно за друг наспроти начелото на субјективна и индивидуална одговорност. Тука би требало да се истакнува фактот што многу автори зборуваат за формални, квантитативни но и за квалитативни разлики меѓу казнените дела и прекршоците⁸, што не претставува посебна тема на овој труд.

Во Законот за прекршоците (ЗП) предвидени се повеќе санкции кои можат да се изречат за прекршоци на полнолетни лица:

- 1) опомена;
- 2) глоба;
- 3) престанок на важење на возачката дозвола;

⁵ Закон за прекршоците (2015), чл. 5.

⁶ Камбовски (2004), стр. 274.

⁷ Закон за прекршоците (2015), чл. 6.

⁸ За повеќе детали во: Камбовски (2004), Bonacic & Raso, (2012).

- 4) забрана на управување со моторно возило;
- 5) забрана на вршење на професија, дејност или должност;
- 6) протерување на странец од земјата;
- 7) задолжително лекување на алкохоличари и наркомани (лица со болести на зависности);
- 8) задолжително психијатриско лекување на слобода и
- 9) забрана за влез и присуство на спортски натпревари⁹.

Во седмата глава на ЗП се уредуваат уште две посебни прекршочни мерки: конфискација на имот и имотна корист и одземање на предметите (член 41) и општокорисна работа (член 42). Јасно е дека конфискацијата на имот и имотна корист како и одземањето на предметите треба да се уредуваат како посебни мерки бидејќи како такви се предвидени и во КЗРМ. Сепак, ваквиот начин на предвидувањето на општокорисната работа не е јасен, бидејќи таквата санкција треба да се предвиди како алтернативна санкција во членот 13 каде се набројуваат прекршочните санкции. Општокорисната работа е алтернативна санкција, не е посебна мерка, и како таква треба да биде одредена и да има свое место во рамки на системот на санкциите. Тоа особено е така бидејќи општокорисната работа е добра можност за воведување на алтернативно решавање на прекршочниот проблем како и можност да се отстранат негативните последици од прекршокот. Посебно е важно оваа алтернативна санкција да се предвиди и за децата кои сносат прекршочна одговорност.

Во однос на децата, ЗП е јасен: нивната прекршочна одговорност започнува од четиринаесеттата година, со тоа што на децата од 14 до 16 годишна возраст за сторен прекршок им се изрекуваат единствено воспитни мерки додека пак на децата на 16 до 18 годишна возраст, освен воспитни мерки може да им се изрече и глоба. Бидејќи општокорисната работа е дадена како посебна мерка и не се ограничува само за полнолетните сторители, може да се толкува дека истата мерка може да се спроведува и спрема сторителите деца (на возраст од 16 до 18 години) на начин како тоа се предвидува и во Законот за правда за децата каде што во рамки на санкциите меѓу другото се споменува дека за прекршочна одговорност, кога детето се казнува со глоба и истата не сака да ја плати, таа казна може да се замени со општокорисната работа¹⁰.

⁹ Закон за прекршоците (2015), чл. 13.

¹⁰ Закон за правда за децата (2013), чл. 67, ст. 3.

ЗП одредува дека по правило нема одговорност за обид за прекршок ниту пак одговорност за поттикнување или помагање на прекршок освен ако со закон не е определено на друг начин¹¹. Ова уште еднаш покажува дека одговорноста за прекршок квантитативно и квалитативно е помала од одговорноста за казнено дело, така како што истакнуваат разните теории околу разграничувањето на прекршокот и казненото дело. Како што може да се види, системот на прекршочни санкции за полнолетни лица се состои од глобата како главна казна и од другите предвидени споредни казни наброени погоре. Истотака, можат да се изречат две од четирите мерки на безбедност предвидени во КЗРМ. Опоментата може да се разбере како алтернативна казна во овој однос бидејќи се изрекува за полесен прекршок.

Бидејќи казнените санкции имаат посебни цели одредени во КЗРМ (не се одредуваат посебни цели на прекршочните санкции во ЗП), би можело да се претпостави дека цел на изрекување на прекршочните казни би биле: остварувањето на правдата (ретрибутивниот карактер на казната), специјалната превенција и генералната превенција; цел на прекршочните мерки за безбедност би биле: да се отстранат состојбите или условите што можат да влијаат сторителот во иднина да врши такво дело; додека пак цел на опомената како алтернативна мерка би била дека спрема прекршочно одговорниот сторител да не се примени казна за полесни дела кога тоа не е нужно, и кога може да се очекува дека целта на казнувањето може да се оствари само со предупредување; и на крај, цел на сите санкции изречени за прекршоци сторени од деца би била преку давање заштита и помош на децата со вршење надзор над нив, со нивно стручно оспособување и со развивање на нивната лична одговорност да се обезбеди нивно воспитување, превоспитување и правилен развој. Наместо на овој начин да се комбинираат целите кои важат посебно за секоја санкција, навистина е неопходно да се изврши измена во ЗП со цел точно да се одредуваат целите како и приоритетите на ваквото казнување. Имено, многу е важно да се дознае што точно е целта на таквото казнување, дали прекршочните санкции треба да пренесат порака од ретрибутивен карактер, дека сторителот треба да пати за тоа што го сторил, дали целта е сторителот да не го повтори делото и другите да се одвратат од делото, или пак целта е сторителот да ја надомести штетата па на тој начин да се достигне некаков општествен баланс како реакција кон извршениот прекршок.

¹¹ Ибид. чл. 11 и 12.

Од начинот на кој сега е уреден ЗП, се добива впечаток дека главна цел на прекршочното санкционирање е ретрибуцијата. Имено, постојат разни апсурдни ситуации во кои прекршочната казна со глоба е многу повисока од глобата предвидена како казна за казнено дело! Ако се земе предвид било која теорија за разграничување на прекршокот и казненото дело, ќе се види дека одговорноста за прекршокот е секогаш помала во однос на одговорноста за казнено дело а и последицата од прекршок е секогаш помала од последицата на казненото дело. Заради овие причини прекршокот секогаш се смета за полесен престап од казненото дело. Како може да се дозволи ситуација во која прекршокот посторого ќе биде казнет од казнено дело?

Понатаму, прекршокот не само што може да се случи посторого да се казнува од сторено казнено дело туку истотака се казнува на неправеден начин без да се има предвид начелото на индивидуализација во однос на казнувањето. Имено, КЗРМ одредува дека паричната казна се мери со ситем на дневни глоби, со цел да се избегне ситуација во која иста парична казна нема да биде еднаква за различни сторители. Од друга страна во прекршочниот систем на уредување на глобите, не е спомнат системот на дневни глоби. Прекршочните глоби се дадени во законски минимум и максимум, што на некој начин оди во прилог на членот 26, ставот 3 на ЗП кој одредува дека при одмерувањето на глобата се има предвид имотната состојба на сторителот, висината на неговата плата, другите негови примања, неговиот имот и неговите семејни обврски. Сепак, тоа не е така кога одредени закони предвидуваат фиксни глоби, како на пример кај сообраќајните деликти каде што се дадени доста високи глоби и истите се фиксно определени. Како ќе се индивидуализира таквата казна кога јасно се знае дека, на пример, глоба од 300 евра во денарска противвредност нема исто влијание врз имотната состојба на разни лица (за некои тоа може да биде само дел од месечната плата додека пак за други тоа би било повисока казна од целосната месечна плата)? Во овој однос единствена цел на таквото казнување би можело да се каже дека е казнувањето само по себе, односно ретрибуцијата. Затоа е важно јасно да бидат воспоставени целите на прекршочното казнување и истите да се огледуваат и во системот на одредување на прекршочните санкции во односните закони.

2. Елементи на ресторативната правда во Законот за прекршоци

Како што се истакна во претходниот поднаслов, ЗП има истакнат ретрибутивен карактер на казнувањето кој во практиката уште повеќе се нагласува. Во оваа

ситуација, тешко е да се зборува за било какви обиди за истакнување на потребата од алтернативно решавање на спорови произлезени од прекршочно постапување. Во ЗП им одредени, маргинални и изолирани елементи на ресторативната правда кои би можеле повеќе да се истакнат и да се употребуваат во практика.

Првиот таков елемент се среќава во рамки на алтернативното казнување на прекршокот преку општокорисна работа, која како што се објасни погоре, предвидена е како посебна прекршочна мерка а не како посебна алтернативна санкција во системот на санкции за прекршоци. Идејата која се промовира во ЗП е дека општокорисната работа треба да се применува исклучително, само ако сторителот одбие да ја плати глобата. Општокорисната работа се предвидува во КЗРМ како главна казна или пак како замена за казна затвор до три години или за парична казна¹². Во ЗП општокорисната работа се предвидува исклучиво како замена за глобата, не како главна санкција, и ваквото правило важи како за полнолетните сторители на прекршоци така и за децата. Освен тоа, во членот 42 на ЗП каде се уредуваат условите на замена на глобата со општокорисна работа како и условите на спроведување на таквата мерка, не може да се каже дека постои некаков директен елемент на ресторативната правда. Сепак, ако се земе предвид дека со општокорисната работа фактички сторителот на престапот му враќа нешто на општеството во облик на труд вложен за некоја работа од општа корист, може да се каже дека тоа сепак претставува јак елемент на ресторативната правда во поопшта смисла на зборот.

Вториот елемент на ресторативна правда во ЗП е видлив во делот каде што се уредуваат прекршочните санкции спрема децата извршители на прекршоци. Имено членот 34, ставот 5 на ЗП одредува дека кон мерката засилен надзор судот на детето може да определи една или повеќе посебни обврски во кои спаѓаат и следниве:

- да му се извини лично на оштетеното лице,
- да ја поправи или надомести штетата предизвикана со прекршокот.

Овие се јасни елементи на директна ресторативна правда кои имаат за цел, кога за тоа постојат услови и околностите на делото тоа го дозволуваат, да се воспостави примирје и да се прифати вината како и негативната последица доброволно да се отстрани со взаемно договарање на двете страни. Не постои никаква причина зошто таквиот начин

¹² КЗРМ, чл. 58-6

на решавање на проблемот предизвикан со прекршочно однесување да не се реши и при лесни прекршоци на полнолетни лица сторени со низок степен на прекршочна одговорност.

Понатаму, во однос на сакционирањето на деца сторители на прекршоци, ЗП повторно ја предвидува општокорисната работа како посебна прекршочна мерка. Така, во членот 35 став 2 на ЗП се одредува дека на дете над 16 годишна возраст судот може да му изрече глоба само поради потешки последици на прекршокот или повисок степен на одговорност за прекршок, ако немало основ да се примени воспитна мерка. Сепак, ставот 4 на истиот член одредува дека ако детето не ја плати глобата во определениот рок, судот може да ја замени со општокорисна работа, така што износот од 15 евра во денарска противвредност се заменува со три часа општокорисна работа, со тоа што вкупниот број на часови општокорисна работа не може да надмине 40 часа¹³.

Третиот елемент на ресторативна правда во склоп на ЗП е постапката за спогодување во однос на сторениот прекршок која може да се однесува и на физички и на правни лица (член 52 на ЗП), а освен тоа постои и посебна постапка за спогодување за прекршок сторен од дете (член 53 на ЗП). Ова е еден од најважните елементи на алтернативно решавање на споровите кои се предвидени во ЗП. Имено, се работи за типична постапка на медијација на која службеното лице го упатува сторителот на прекршокот кој од своја страна треба да ја призна вината, ќе ја плати договорената глоба како и другите давачки, ќе ги отстрани последиците на прекршокот или ќе исполни некоја обврска¹⁴. ЗП одредува дека ако сторителот ја признае вината а глобата за прекршокот е предвидена во минимум и максимум, во овој случај службеното лице ќе одлучи за минимумот на казната¹⁵. Сепак, доколку глобата е дадена во фиксна форма, тогаш таква бенефиција не е можна. Дополнителен факт што ја прави постапката за спогодување да биде типична медијација е што истата се води пред посебна комисија за спогодување во рамки на надлежниот орган. Во однос на спогодувањето кога како сторител на прекршокот се јавува дете, тогаш органот надлежен за поведување на прекршочната постапка ќе изготви записник за констатирање на прекршокот и ќе ги цени сите околности што влијаеле на сторување на прекршокот и може да не поведе постапка¹⁶. Доколку не постојат такви елементи,

¹³ Закон за прекршоците (2015), чл. 35.

¹⁴ Ибид. чл. 52, ст. 1.

¹⁵ Ибид. чл. 51, ст. 3.

¹⁶ Ибид. чл 53, ст. 1.

тогаш може да се поведе постапка за спогодување со родителот/старателот на детето.

Како што може да се забележи, во ЗП постојат одредени елементи на ресторативната правда, иако истите се дадени на мошне маргинален и исклучителен начин и се предвидени повеќе за деца сторители на прекршоци. Особено е важно да се забележи начинот на кој е воспоставена општокорисната работа што ја прави ова многу важна алтернативна санкција да се примени единствено во исклучок на глобата.

Би било добро да се размисли за нагласување на овие веќе постоечки елементи на алтернативното решавање на спорите во рамки на прекршочното право, па дури да се работи и за воведување на дополнителни елементи на таквата ресотративна правда. Ваквото постапување би имало позитивно влијание во уредувањето на прекршочното право заради повеќе причини а посебно бидејќи:

- 1) Природата на прекршоците како полесни дела од кривините дела треба да се земе предвид во однос на решавањето по нив. Алтернативното решавање на прекршоците треба да добие повеќе важност бидејќи тие претставуваат полесни престапи за кои алтернативните санкции како и алтернативното постапување за нив претставуваат иделани можности за остварување на правдата. Токму овој елемент треба да се нагласи во однос на целите на прекршочното казнување имајќи предвид дека за ваков вид на одговорност ретрибуцијата не смее да биде едисптивна ниту пак основна цел.
- 2) Алтернативното решавање на спорови кај децата на 16 до 18 годишна возраст, комбинирана со алтернативни санкции од типот на општокорисна работа, извинување, итн. е особено важна, имајќи ги предвид големите потешкотии за на таа возраст да се спроведува главната прекршочна санкција, глобата. Имајќи предвид дека глобите за прекршоци можат да бидат многу високи па дури и фиксни и непроменливи, истите многу тешко е да се платат од деца кои немаат постојано вработување а особено во услови на материјална сиромаштија карактеристични за оваа држава. Затоа, во оваа насока, детето сторител на прекршокот може да учи многу повеќе од алтернативните санкции како и од алтернативното решавање на спорите и примировањето како процес.
- 3) ЗП нуди повеќе можности за спогодување предвидувајќи посебни медијациски постапки како со физички и правни лица така и во случаите кога сторител на прекршокот е дете. Тие постапки треба да се извршуваат во реалноста што е

можно почесто, секако, кога има елементи што ги образложуваат истите, и сторителите на прекршоци редовно да се упатуваат на такви постапка и да бидат правно поучени за истите од страна на надлежните службеници.

Како што се појаснува во овој поднаслов, во ЗП постојат јасни елементи на ресторативната правда и на алтернативното решавање на споровите. Сепак, одредени реални ситуации често даваат на знаење дека тоа што се случува во реалноста е нешто сосема различно од предвидените можности.

3. Во меѓувреме, во реалноста...

Во однос на проблемите кои се јавуваат во врска со прекршоците, може да се набројат неколку иако постојат многу повеќе:

- Прекршоците и прекршочните санкции често се појавуваат како построги и посериозни во однос на кривичните дела и казните. Тука се особено проблематични фиксните казни кои го прават невозможно спроведувањето на начелата на индивидуализација и правичност при казнувањето.
- Често се појавува проблемот на одредување на неразбирливо високи глоби, додека пак постапката за обжалување на истите ги води граѓаните кон комплицирани институционални и судски постапки кои се скапи и одземаат долго време.
- Во однос на одлучување по прекршоците како и во однос на прекршочната постапка, често пати се изразени сериозни критики кон повеќекратното решавање на споровите (четири степени на одлучување по прекршок во однос на три степени на одлучување по најтешко кривично дело кое се казнува со доживотен затвор). Ваквите апсурдни ситуации не се само збунувачки за обичниот граѓанин туку и влеваат серозни сомнежи во однос на смата цел на казнувањето и прекршочното постапување.
- Во однос на начинот на постапување и на одлучување по прекршоците во реалноста истотака се влеваат разни логични сомнежи, земајќи предвид дека не постои единствен и континуиран став на органите кои одлучуваат по прекршоците, туку таквиот став варира во однос на времето, сезоната, сторителот на прекршокот и неговите карактеристики итн.

Во однос на последно споменатиот проблем, треба да се истакне дека тој често се нагласува како еден меѓу поважните проблеми на реално постапување по

прекршоците. Имено, се појавуваат големи дискрепанции во однос на практиката на одлучувањето по прекршоците особено кога се работи за мандатен платен налог и за прекршочен платен налог. Повеќе пати граѓаните се жалат дека постојат времиња и сезони кога службениците се упатуваат на постапување по прекршоците со единствена цел да казнуваат и на тој начин да го полнат државниот буџет кога се појавува потреба за тоа, и притоа, не се избираат средствата за постигнувањето на таквата цел. Таков е случајот Бр.18.4.2-376¹⁷ во кој за прекршокот од член 38 став 3 и 4 а казнив според член 38 став 9 од Законот за безбедност за сообраќајот на патиштата наводно сторен на 14.08.2008 решението од Одделението за прекршоци Скопје 2 е донесено на 20.4.2010та година а таквото решение е испратено на 15.11.2014 година со наредба да се плати глобата од 45 евра во денарска противвредност. Како што може да се забележува датумите на решавање по таквиот наводен прекршок се навистина апсурдни, имајќи предвид дека за наводен прекршок од 2008 година се одговара дури во 2014 година, после шест години. За толку време, дури и одредени казнени дела застаруваат небаре прекршоци. Нормално, против таквото решение беше поднесена управна тужба пред Управниот суд Скопје, кој констатираше апсолутно застарување на прекршокот. Сепак, судските такси и другите трошоци беа исплатени, и износот речиси ја достигна висината од глобата, што пак доведува до едноставно прашање, која е целта на оваа работа? Полнењето на државниот буџет по секоја цена во одредени времиња останува како единствена логична цел на овој процес.

Заклучок

Законот за прекршоци и прекршочната постапка треба да ја рефлектираат самата природа на прекршоците кои претставуваат полесни престапи во однос на казнените дела и во тој однос, начелата кои важат за казнените дела а се во полза на сторителот, дотолку повеќе би требало да важат за прекршоците по принципите на логичното толкување на казненото законодавство и на аналогијата во полза на сторителот. Во оваа насока важно е да се истакнат овие заклучоци и препораки:

- Која е целта? Целта на прекршочните санкции не е јасно определена во ЗП. Во однос на тоа што се појавува во реалноста при постапувањето по овие престапи, јасна е конфузијата која се појавува во однос на целите на таквите санкции. Затоа е важно ЗП јасно да определува што точно е цел на

¹⁷ Овој е личен случај на авторот на текстот.

прекршочните санкции и притоа да се има предвид природата на прекршоците и прекршочното право како и да се прават обиди надоместувањето на штетата и воспитното влијание да доаѓа до израз како таква цел.

- Алтернативно решавање на спорови. Во ЗП посочени се повеќе начини на алтернативно решавање на прекршочните спорови. Тука особено се важни постапките за спогодување со физички и правни лица како и со деца. Таквите постапки треба почесто да се употребуваат во пракса кога за истите има елементи. Со ова се постигнуваат повеќе цели: судовите се растеретуваат од одлучувањето по прекршочни спорови, додека пак странките инволвирани во прекршокот се спогодуваат доброволно и добиваат впечаток дека и нивниот глас е слушан, и нивните интереси се запазени. Овој начин на решавање на споровите особено е важен за прекршоците имајќи ја предвид нивната природа како и одговорноста за истите. Кога може да има ресторативна правда за казнените дела, зошто би се хезитирало таквата правда дотолку повеќе да се применува за прекршоците?
- Алтернативно казнување. Алтернативните казни треба да се составен дел на прекршочните санкции. Не е доволно постоењето на алтернативно решавање на споровите туку истовремено треба повеќе да се работи и во алтернативно казнување на прекршоците. Алтернативните казни се наменети за лесни казнени дела. Прекршоците се водат како лесни престапи во казнено-правната литература. Предвидувањето на алтернативни казни и нивното спроведување кај прекршоците е не само логична, туку и неопходна потреба.
- Надомест на штетата и воспоставување на нарушениот однос. Во прекршочното право преголема важност и се дава на глобата како санкција а премалку се зборува за надоместување на штетата и за повторното воспоставување на нарушениот однос. Таквиот пристап го нагласува ретрибутивниот карактер на прекршочното право. Треба да се работи во повеќе насоки за да се менува таквиот пристап и да се инсистира дека ретрибутивниот сегмент не е многу популарен ни кај казненото право каде што повеќе се нагласува релативниот пристап на генерална и специјална превенција. Таквиот пристап на превенција дотолку повеќе е важен при уредувањето на прекршочното право.

Библиографија

- Кривичен законик на РМ. (1996) со измени. Службен весник на РМ бр. 37/96
- Устав на Република Македонија, со амандманските измени. (1991). Службен весник на РМ бр. 52/92.
- Закон за медијација. (2013). Сл. Весник на РМ бр. 188 од 31.12.2013.
- Закон за правда за децата. (2013). Службен весник на РМ бр. 148/2013.
- Закон за прекршоците. (2015). Сл. Весник на РМ бр. 124 од 23.07.2015.
- Камбовски, В. (2004). *Казнено право - опит дел*. Скопје: Култура.
- Калајџиев, Г., & Лажетиќ-Бужаровска, Г. (2011). *Закон за кривичната постапка*. Скопје: Академик.
- Арнаудовски, Љ., & Груевска-Дракулевски, А. (2013). *Пенологија - втор дел*. Скопје: Правен факултет "Јустинијан Први".
- Bantekas, I., & Mylonaki, E. (2014). *Criminological Approaches to International Criminal Law*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bonacic, M., & Raso, M. (2012). Obilježja prekršajnog prava i sudovanja, aktualna pitanja i prioriteti De Lege Ferenda. *19* (2), 439-472.
- Dyson, M. (2014). *Unravelling Tort and Crime*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Frehsee, D. (1999). Restitution and Offender-Victim Arrangement in German Criminal Law: Development and Theoretical Implications. *Buffalo Criminal Law Review*, 3, 235-259.
- Humphrey, J., & Cordella, P. (2014). *Effective Interventions in the Lives of Criminal Offenders*. New York: Springer.
- Niksic, S. (2014). Prekršajna djela zloupotrebe droga i ucinci nakon dekriminalizacije kaznenog djela posjedovanja droge bez namjere njezina stavljanja u promet te osvrt na neke aspekte prekršajnog zakona. *Hrvatski Ljetopis za Kazнено Pravo i Praksu*, 21 (2), 619-641.
- Nollkaemper, A., & Van Der Vilt, H. (2009). *System Criminality in International Law*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Oset, S. (2014). Prekršajnoppravna zastita od nasilja u obitelji. *Hrvatski Ljetopis za Kazнено Pravo i Praksu*, 21 (2), 579-618.

BETWEEN THE LAW ON MISDEMEANORS AND RESTORATIVE JUSTICE

UDK 35.076.7: (343.13:347.965.42(497.7))
1.03 Short Scientific Article

Abstract

The Law on misdemeanors of Republic of Macedonia has undergone an interesting development and evolution. From being a substantive part of criminal law, it has emancipated into a specific legal branch that nowadays shares a place between criminal and administrative law.

This article aims:

- To establish why it is important that elements of restorative justice are included in the misdemeanor procedure while existing elements should be used more frequently;
- To analyze the impact that the misdemeanor procedure and sanctions have on children that are accused of misdemeanors;
- To identify specific problems in regard to the way of implementing the Law on Misdemeanors.

The article will provide important conclusions in regard to this topic as well as it will try to give recommendations for overcoming the eventual problems that occur while implementing this law.

Keywords: misdemeanor law, alternative sanctions, alternative solution of contests, children perpetrators of misdemeanors

¹⁸ Besa Arifi, PhD, works as an Assistant Professor of criminal law sciences at the Faculty of Law, South East European University in Tetovo.